

Veress Emőd – Fegyveresi Zsolt – Pál Előd: Román társasági jog

1. Áttekintés

A szerzők a könyv előszavában kiemelik a téma szakmai feldolgozásában kidomborodó kisebbség-többség kapcsolatának párbeszédén, kölcsönös tiszteleten alapuló érvényesítését. Ugyanakkor akaratlanul megjelenik az a követelmény, hogy ez csak úgy valósulhat meg, ha a kisebbség egyenlő esélyekkel rendelkezik, és számarányának megfelelő részaránnyal nemcsak a gazdaságban, hanem a szakosodott állami intézményekben is, például az igazságszolgáltatásban vagy a közigazgatásban képviselteti magát. A szerzők a fenti cél megvalósításának elősegítése, a versenyképesség növelése és a szakmai ismeretek mindenre kiterjedő elsajátításának megkönnyítése érdekében, az anyanyelven történő megértés elsődleges szempontjának figyelembevételével magyar nyelvű román társasági jogi tankönyvet nyújtanak át az olvasónak. A tankönyv – minden apró részletre kiterjedve – a piacgazdaság alapvető intézményét, a gazdasági társaságot állítja a vizsgálat középpontjába. Mi sem tükrözi jobban ennek a területnek a döntő fontosságát, mint a jelenlegi statisztikai adatok. Ezek szerint 2019. június 30-án Romániában összesen 1 339 526 (374 779 engedélyezett természetes személy és 964 747 jogi személy)¹ jogi szempontból aktív *vállalkozót*² tartanak nyilván, ami 3,89%-kal magasabb, mint az egy évvel ezelőtti szám, ami 1 289 402 (393 761 engedélyezett természetes személy és 895 641 jogi személy) volt. A vállalkozók számának megítélése szempontjából még egy érdekes adat a 2011. október 20-i romániai népszámlálási eredmény, amely szerint az állandó lakosok száma 20 121 641³. A tíz évvel azelőtti, azaz 2002. március 18-ai népszámlálási adathoz képest, amely szerint Románia állandó lakossága 21 680 974 fő volt, ez a szám jelentős népességfogyást mutat.

¹ A fenti adat az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal (*Oficiul Național al Registrului Comerțului*) honlapján elérhető statisztikai tájékoztatóra támaszkodik: <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici?id=242> (letöltés ideje: 2019. 10. 24.).

² *Vállalkozó (profesionist)* a romániai Polgári törvénykönyv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében minden olyan természetes és jogi személy, aki/amely a cégjegyzékben szerepel és nem kérte a tevékenysége felfüggesztését, valamint nincs olyan helyzetben, amely jogi személyiségének elvesztésével fenyeget. A fenti adatok között nem szerepelnek azok a vállalkozók, akik a tevékenységüket felfüggesztették, törlésre kerültek, illetve felosztatás, felszámolás, újjászervezés vagy fizetésképtelenségi eljárás alatt állnak.

³ Az Országos Statisztikai Hivatal (*Institutul Național de Statistică*) honlapján elérhető 2011. október 20-i romániai népszámlálási adatok a lakosság számának tekintetében: <http://www.recensamantromania.ro/noutati/volumul/> (letöltés ideje: 2019. 10. 24.).

2. A társasági jog kialakulása és fejlődése

A kötet első fejezetének szerzője Veress Emőd, aki rendkívül érdekesen pörgeti le szemünk előtt több század, sőt évezred történeteit, lehetővé téve számunkra azt az élményt, hogy ne csak követői, hanem a gondolatainkban részeseivé váljunk a gazdasági élet változásainak, történeti fejlődésének.

A történeti visszatekintés a kezdetektől, azaz *ab ovo* azt a célt szolgálja, hogy az előzményekről és a világviszonylatban elhelyezett környezetben ismerkedjünk meg a társaság mint jogi személy és az azt szabályozó társasági jog megjelenésének kezdetével. Különös lehetőség és élmény felismerni a társasági jog ókori előzményeit az ókori Egyiptomban azonosított legrégebbi arámi nyelvű szerződés bemutatásán vagy a babiloni Hamurabi kódex rendelkezésein keresztül.

Az ókori Római Birodalomban is fellelhetőek voltak a társaságok kezdetleges létrehozására tett erőfeszítések és működésük szabályozására tett kísérletek. Ezek között található Ulpianus és Cicero elmélgedése a közös vagyongazdálkodásról, azaz a testvérekhez hasonlatos gazdasági együttműködésről. Tény, hogy a jogtörténeti visszatekintés valójában a történeti korszakokba való behatárolási kísérlet. Ezen megközelítés valószínűsíthetően azt a célt szolgálja, hogy az olvasó még jobban megismerhesse a korra jellemző nagy történelmi eseményeket, felemelkedésüket és bukásukat, illetve azok körülményeibe helyezze el az adott társaságokkal kapcsolatos elméleti és gyakorlati fejlődést.

Nagyon gazdag hazai és nemzetközi könyvészetet felhasználva, arra készíti a kíváncsi olvasót, hogy tovább mélyítse ismereteit az ágazat gazdag forrásirodalmának köszönhetően.

A középkori társasági jog fejlődésének bemutatásánál mindenképpen további viták gerjesztésére szolgál a szerző azon megállapítása, miszerint *a középkori társasági formák fejlődése nem közvetlenül a római jog alapjaira támaszkodik*, annak ellenére, hogy jól azonosítható jegyeket hordoz egyik vagy másik társasági forma. Megismerkedhetünk a céhek létrejöttének előzményeivel, a közkereseti és betéti társaságok megjelenésével, de a szubszidiaritás elvével is. Ezen elv alapján először a társaság vagyonából térítik meg a veszteséget, és csak másodlagosan és utólagosan a tag saját vagyonából, azaz a korlátolt felelősség formálódásának lehetünk a tanúi.

A modern kor egyik legnagyobb újítása a *részvénytársaság* megjelenése. Az elemzés elgondolkodtat, hogy e társasági formának megmaradtak-e az itáliai gyökerei, vagy sokkal inkább az új területek felfedezésében és azok gazdasági hasznosításában nagyobb szerepet betöltő holland és angol eredetéről lehet beszélni.

A Holland- és a Brit Kelet-Indiai társaság történetével is lehetőségünk nyílik megismerkedni, amelyek lényegében az első részvénytársaságoknak tekinthetők. Tény, hogy a hajótársaságok erőteljes térhódítása, a kockázat mértékének növekedése és az új kereskedelmi hajóutak megjelenése mind közrejátszottak a tőkekoncentráció igényének kialakulásában, amely igényt – a részvények adásvétele lehetőségének biztosítása által – a részvénytársaság tudta a leghatékonyabban kielégíteni. Ugyanakkor az állam is fontos szereplője volt a nemzetközi gazdasági játszmáknak, mert előjogokat,

pontosabban kiváltságleveleket, monopóliumot biztosított egyes hajótársaságoknak. A modern kor másik vívmánya a korlátolt felelősségű társaság. A jogfolytonosságot az is bizonyítja, hogy a múlt évezred elejétől fennmaradtak és ma is léteznek egyes akkor alapított társaságok.

A társasági jog Magyarországon és Erdélyben alfejezet nagyon részletes történelmi viszszatekintést nyújt a jogszabályi környezet fejlődéséről, valamint az ennek megfelelő nagy múltú és erős gazdasági háttérrel rendelkező részvénytársaságok létrejöttének premisszáiról. Egyértelmű, hogy a német behatás rányomta a bélyegét mind a magyarországi jogalkotásra, mind az erdélyi gyakorlatra, főleg Brassóban és Szebenben, ahol nagyszámban német ajkú közösség telepedett le. Külön fejezet foglalkozik a román Ókirályság társasági jogának fejlődésével, amely Erdélytől eltérően francia, belga és olasz mintákon alapult.

A társasági jog Erdély területén 1918/1920 alcím alatt a jogegységesítési folyamat kerül bemutatásra, az akadályokról és kihívásokról, illetve a román szaknyelv térhódításáról olvasunk. Noha első látásra inkább Erdély kerül a középpontba, valójában az I. világháború utáni egyesülés útján létrejött Nagy-Románia egész területére vonatkozó jogszabályfejlődésnek lehetünk tanúi.

Az állami vállalatokról szóló 1924. évi 129. törvény teljes megnevezése magyarul a következő: Az állam gazdasági vállalatainak kereskedéséről és ellenőrzéséről szóló törvény,⁴ amely 1924. június 6-án az 1769. rendelettel került jóváhagyásra. Az ezt követő szabályozás az 1929. évi 27. törvény, amelynek megalkotását az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, valamint a Pénzügyminisztérium kezdeményezte.

A társasági jog a rendszerváltás után címet viselő alfejezetben a kor megfelelő reorganizációs törvényei kerülnek részletes bemutatásra, különös tekintettel az állami gazdasági egységek önállóan gazdálkodó egységekké és kereskedelmi társaságokká való átszervezéséről szóló 1990. évi 15. törvényre.⁵ Ezt követően a privatizációs módszereket, valamint ezek jogszabályi hátterét ismertetik, amit egy másik kulcsfontosságú téma: a kapitalista környezetben működő állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló 2001. évi 109. sürgősségi kormányrendelet⁶ áttekintése követ.

A társasági jog kialakulása és fejlődése címet viselő I. fejezetet összefoglalásként: a történeti fejezet segítségével nem csak időutazás keretében gazdagodunk számos új információval, hanem evolúciós folyamatokat nyílik lehetőségünk nyomon követni a társadalmi-politikai változások tükrében. Ennek köszönhetően kerülünk közelebb és ismerhetjük meg a gazdasági élet megszervezését. Talán elmondható, hogy a szerző egyik ki nem nyilvánított

⁴ Az 1924. évi 129. Az állam gazdasági vállalatainak kereskedéséről és ellenőrzéséről szóló törvény (*Legea nr. 129/1924 privitoare la comercializarea și controlul întreprinderilor economice ale statului*).

⁵ A 1990. évi 15. törvény Az állami gazdasági egységek önállóan gazdálkodó egységekké és kereskedelmi társaságokká való átszervezéséről (*Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale*). Az önállóan gazdálkodó egység (*regie autonomă*) egy, a francia jogból ihletett, stratégiai jelentőségű szolgáltatásokat biztosítani hivatott, hibrid (gazdasági jogi és közigazgatási jogi) szabályozásnak alávetett gazdálkodó szervezet.

⁶ Az 2001. évi 109. sürgősségi kormányrendelet Az állami vállalatok felelős társaságirányításáról (*Ordonanța de Urgență nr. 109/2001 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice*).

célja az is, hogy a társaságok történeti elemzése, illetve az adott körülmények és lehetőségek bemutatása által kedvet kapjon az olvasó, hogy ne csak törvényességi, hanem gazdasági, üzleti szempontok alapján is tanulmányozza a könyvet, illetve ne csak elméletben, hanem gyakorlatban is váljon részesévé a folyamatosan változó gazdasági életnek.

3. A társasági jog elmélete és a társaságok általános jellemzői

A második fejezetet is jegyző szerző „a társasági jog forrásai” című részben egy érdekes európai projektet, kezdeményezést mutat be, amelynek keretében elkészült az Európai társasági modelltörvény (*European Model Company Act*). A projekt hasznosságáról és hasznosításáról viszont a vélemények meglehetősen megoszlanak, leginkább a legitimitását kérdőjelezi meg a legtöbben. A szakemberek véleménye abban megegyezik, hogy tartalmi szempontból nagyon komoly jogforrásnak tekinthető, viszont a jövő titka, „hogy a gyakorlatban is életképes lesz-e, értékelése összetett és alapos kutatást kíván”.⁷

Rövid kritikai megjegyzésként, az egyszerű társaság esetében, „a társasági szerződés megszűnése és a társaság feloszlata” részben talán érdemes lenne kiemelni, hogy a romániai Polgári törvénykönyv (a továbbiakban: Rptk.) három nagy csoportban tárgyalja a megszűnési, illetve feloszlatai okokat. Az első csoportba tartoznak, a különös törvényi rendelkezések figyelembevételével, az a) – e) és a g) pontokban felsorolt esetek [Rptk. 1930. cikk (1) bekezdés]. A második csoportba tartoznak az f) pontban felsorolt egyéb megszűnési esetek, amennyiben a társasági szerződés másként nem rendelkezik [Rptk. 1938. cikk], vagyis:

- a) az egyik természetes személy tag elhalálozása vagy gondnokság alá helyezése,
- b) az egyik jogi személy tag jogalanyi minőségének megszűnése,
- c) az egyik társult tag csődje.

A harmadik csoportba tartozik a társaság felszámolása feloszlata következtében [Rptk. 1930. cikk (2) bekezdés], amely, fontosságát tekintve, egy külön álló alfejezetben került kibővítésre (109–111. oldal).

A *Polgári törvénykönyv, mint a társasági jog forrása* címet viselő II. fejezet 4. alfejezetében nagy részletességgel és a Polgári törvénykönyv logikai sorrendjében, magyarázatokkal és kiegészítésekkel gazdagítva kerül bemutatásra a Kötelmekről szóló V. könyv IX. részének (Különböző különös szerződések) VII. fejezetében helyet foglaló *társasági szerződés* (Rptk. 1881–1954. cikkek) szabályozása. E körben a szerző külön kitér az Rptk. által szabályozott a két társasági formára: az egyszerű társaságra és a részesedési társaságra.

Ez utóbbi társaság tekintetében a szerző is kétféleképpen határozza meg a magyar fordítást, „részvételi társaság”-ként a társaságok formáinak felsorolásánál (94. oldal) és „részesedési társaság”-ként a külön alfejezet címénél (111. oldal). Ezen kívül a gyakorlatban használják még a „vállalati társulás”-t,⁸ viszont az angol kifejezésből a „*joint venture*

⁷ SZIKORA Veronika: *Társasági jogi szabályozási modellek Európában*, Gazdaság és Jog, 2018/5, 16.

⁸ GOGOLÁK H. Csongor: *Vállalkozási formák a román jogban (V. rész)*, Népujság, <https://www.nepujsag.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban-v-resz> (letöltés ideje: 2019. 10. 20.).

contract”,⁹ a „vegyes társaság” is megfelelőnek tűnik. A helyes magyar megfelelő megtalálása még további elemzést igényel. Álláspontom szerint a vegyes társaság kifejezés a legmegfelelőbb.

Mindenképpen megfontolandó a szerző véleménye, amely szerint a monista magán-jog rendszerében már nincs szükség erre a társasági típusra, hiszen az egyszerű társaság minden olyan célra létrejöhet, amelyre korábban a Kereskedelmi törvénykönyvben szabályozott részesedési társaság szolgált. A vegyes társaságról szóló értekezésében Gabriel Țița-Nicolescu azt hangsúlyozza, hogy adóügyi szabályozás szempontból a két társasági forma között nincs különbség, nagyon helyesen, hiszen egyik sem rendelkezik önálló jogi személyiséggel.¹⁰

Azonban, annak ellenére, hogy a sokkal általánosabb szabályozásnak köszönhetően, és a társult tagok számára nagyobb szerződési szabadságot biztosító vegyes társaságot a gyakorlatban sokkal szélesebb körben alkalmazzák, mint az egyszerű társaságot, érdemes egyértelmű, a szabályozás elveivel összeegyeztethető szerződéses záradékokat meghatározni, a későbbi vitás kérdések megelőzése érdekében.¹¹

A *társaságalapítás joga* című alfejezetben (5. alfejezet) talán érdemes lenne – a 2000. évi 26. kormányrendeletnek megfelelően – az egyesületek és alapítványok mellett a szövetség vagy föderáció (*federatie*) társaságalapítási jogát is megemlíteni. A föderáció a jogszabály értelmében két vagy több egyesület, illetve alapítvány szövetsége.¹²

A területi-közigazgatási egységek társaságalapítási jogának esetében azt szükséges kiemelni, hogy a könyv megjelenése után a román kormány sürgősségi kormányrendelettel elfogadta a Közigazgatási kódexet,¹³ amely hatályon kívül helyezte a korábbi 2001. évi 215. helyi közigazgatási törvényt. A társaságalapítási jog tekintetében az új Közigazgatási törvénykönyv majdnem minden tekintetben átvette az előző törvény szabályozását. Az új törvénykönyv egyik fontosabb kiegészítése, hogy ezentúl a helyi és megyei önkormányzat képviselő testületei (helyi, illetve megyei tanácsai a romániai magyar jogi szaknyelvben) határozhatnak közszolgáltatásokat végző és közérdekű szervezetek alapításáról, nem csak tőke és javak hozzájárulásával, hanem kölcsönök biztosításával is.

A törvényi változásoknak megfelelően az új Közigazgatási törvénykönyv a 92. cikk, 129. cikk (2) bekezdés a) pont, (3) bekezdés c) és e) pont, 166. cikk (1) bekezdés és (2) bekezdés i) pont, 173. cikk (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés b) pont előírásain keresztül szabályozza ezt a kérdéskört.

A *különleges (relatív) jogképesség* című alfejezetben a társasági tevékenység – mint az alapító okirat kötelező tartalmi eleme – meghatározásánál talán érdemes kitérni arra is, hogy a Romániai Nemzetgazdasági Tevékenységek Osztályozásának (CAEN) megalkotása alkalmával (1997-ben) az elsődleges célkitűzés a gazdasági tevékenységek uniós

⁹ Gabriel ȚIȚA-NICOLESCU: *Asocierea în participație*, Revista Universul Juridic, 2017/8, 22.

¹⁰ *Uo.*, 23.

¹¹ *Uo.*, 33.

¹² A 2000. évi 26., az Egyesületekről és alapítványokról szóló kormányrendelet (*Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații*) 35–37. cikkei és a 47. cikk.

¹³ A Közigazgatási törvénykönyvről szóló 2019. évi 57. sürgősségi kormányrendelet (*Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ*), közzétéve a Hivatalos Közlöny 555/2019. 07. 05. számában.

osztályozásával (NACE)¹⁴ való jogharmonizáció volt. Az egységes osztályozási rendszer biztosítja a statisztikai adatok megfelelő begyűjtését, és megteremti a tagországok, illetve a különböző gazdasági ágazatok összehasonlításának lehetőségét.

A 10. alfejezetben (*A társasági jogi participációkról*) tárgyalt problémák kapcsán a társasági részesedések harmadik személyek számára történő átruházásra vonatkozó különleges szabályok bevezetésének igényét a megnövekvő európai közösségen belüli áru- és szolgáltatásforgalom, valamint az ezzel kapcsolatos adó és elsősorban ÁFA-befizetési kötelezettség elmulasztása váltotta ki. Erre válaszul született a 2010. évi 54. sürgősségi kormányrendelet. Ez a jogszabály kiegészítette a romániai Társasági törvényt¹⁵ (a továbbiakban: Ttv.), és új eljárási szabályokat állapított meg a társasági részek átruházásának nyilvánosságra hozatalával és az érdekelt felek ellenvetési jogainak gyakorlásával kapcsolatban.¹⁶

Különleges színfoltja a könyvnek, hogy a szerző nem elégszik meg a jogszabályok mindenre kitérő és azokat összefüggéseiben bemutató elemzésével, hanem gyakran a jogász, a gyakorló szakember is színre lép, és kritikai megjegyzéseket fűz egyik vagy másik előírás-hoz. Sőt ennél is továbbmegy akkor, amikor úgy ítéli meg, hogy egy-egy szabályozás nem megfelelő a gazdasági élet korrekts és etikus környezetének biztosítására, ezért – a szerző álláspontja szerint – módosítani szükséges a törvényi előírást. Erre találunk példát abban az esetben, amikor az alapító okirat korlátozza a több mint egy részvénnel rendelkező részvényes szavazatainak számát. A szerző véleménye szerint törvénytelen az az eset, amikor a bizonyos számú részvény után járó szavazati jogot nem korlátozzák, hanem megnövelik. Ennek alátámasztására az egyik legjobb példa egy olyan stratégiai fontosságú nemzetgazdasági ágazat, mint a pénzügyi szektor szabályozása ilyen tekintetben. A hitelintézetekre és a tőkefelelítésére vonatkozó szabályozás – vagyis a 2006. évi 99. kormányrendelet 12. cikkének (2) bekezdése – egyenesen megtiltotta, hogy az alapító okiratban eltérjenek a részvényarányos szavazati jog elvétől, azaz egy részvényért egy szavazat jár.

A 11. alfejezet (*A társaságok alapító okirata*) nagyon szépen strukturált, jól áttekinthető és könnyű összehasonlítást (azonosságok és különbségek) elősegítő táblázatot tartalmaz a különböző társasági formákra érvényes kötelező tartalmi előírásokra vonatkozóan. A szemléltető táblázat logikája arra enged következtetni, hogy a szerző nem kizárólag a jogi szakmát elsajátítani kívánó vagy éppen gyakorló jogász szakembereknek szánja a könyvet, hanem a sokkal tágabb olvasói tábornak, közgazdászoknak vagy akár vállalkozóknak.

A 13., *A társult tagok száma* című alfejezetben a korlátolt felelősségű társaság esetében érdemes megjegyezni, hogy ilyen társaságot egyetlen személy is létrehozhat, függetlenül attól, hogy jogi személy-e vagy természetes személy. Azonban a Ttv. tartalmaz két korlátozást: az egyik az, hogy egy jogi személy vagy egy természetes személy csak egy egyszemélyes kft.-t alapíthat. A másik korlátozás, hogy egy egyszemélyes kft. nem

¹⁴ A NACE a francia *Nomenclature statistique des activités économiques* szó rövidítése, 1970-ben vezették be először, és összhangban van a gazdasági tevékenységek, az Egyesült Nemzetek Szervezete által alkalmazott, nemzetközi ágazati osztályozási rendszerével (*ISIC – International Standard Industrial Classification of All Economic Activities*). Az ISIC 4. kiadása elérhető a következő honlapon: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf (letöltés ideje: 2019. 10. 15.).

¹⁵ Az 1990. évi 31. törvény A társaságokról, újra közzétéve a Hivatalos Közlöny 1066/2004. 11. 17. számában.

¹⁶ A Ttv. 202. cikk (2^a) –(2^a) bekezdései és a 203. cikk (3) bekezdése.

alapíthat más egyszemélyes kft.-t. A vizsgált jogterület dinamikáját mutatja, hogy ezt a korlátot a kötet megjelenése után eltörölték.

A II. fejezet – *A társasági jog elmélete és a társaságok általános jellemzői* összefoglalva: A második fejezet bevezetőnek tekinthető a könyv tárgyát képező vizsgálati anyaghoz, a társasági jog megismeréséhez, valamint ennek alanyának, a vállalatoknak a bemutatásához. A társaságokra mint a vállalatok alapvető szervezeti formájára vonatkozó joganyag összessége képezi a társasági jogot. A fejezetben a társasági jog elsődleges és kiemelt két forrása kerül ismertetésre a Polgári törvénykönyv és az 1990. évi 31. társasági törvény, európai dimenzióban is, az egységes európai modell törvény bemutatása által. A Polgári törvénykönyv által szabályozott két társasági forma, az egyszerű és a részesedési (vegyes) társaság, minden tekintetben és minden részletre kiterjedően elemzésre kerül, olvasmányos formában, érthetően és logikailag strukturáltan. A logikai vezérfonal a társaságok életciklusát követi: megalapítás, a társasági tőkével kapcsolatos jogok és kötelezettségek, a társaság működése és igazgatása, a társasági szerződés megszűnése és a társaság felszámolása.

A társasági törvény által szabályozott öt, jogi személyiséggel rendelkező társaság bemutatása ugyanazt a sémát követi, viszont ebben az esetben elsősorban a létrehozásról, a társasági tőke jellemvonásairól, az alapítás folyamatáról, a bejegyzésről, azaz a társaságok első életszakaszáról szól. E második rész gyakorlati példákkal és részletes magyarázatokkal gazdagított, amelyek mind elősegítik a könnyebb megértést, provokálják és felcsigázzák az olvasó érdeklődését még több szakirodalmi forrás tanulmányozása iránt.

4. A tagok/résztvényesek

E fejezet szerzője Fegyveresi Zsolt. Az 1. *A tagok/résztvényesek személyére vonatkozó előírások, korlátozások és kizáró okok* című alfejezet elején a szerző szabályozási hiányossággal szembesíti az olvasót, ugyanis a Ttv. az alapítóknak nemcsak az alapító okirat aláíróit tekinti, hanem azokat a személyeket is, akiknek meghatározó szerepük van a társaság megalakításában. A törvényalkotó célja ebben az esetben nem tisztázott, nem állapítható meg bizonyossággal, hogy kiket tekint alapítónak abban az esetben, ha meghatározó szerepük van, de mégsem írják alá az alapító okiratot.

Ez az előírás annál is inkább érthetetlen, mivel a Ttv. további előírásai ennek a lehetőségét ténylegesen kizárják. A Ttv. 5. cikk (6) bekezdése ugyanis előírja azt a kötelezettséget, miszerint az alapító okiratot az összes társult tag/alapító alá kell hogy írja, vagyis alapító csak az lehet, aki aláírja az alapító okiratot, tehát – a szabály jóhiszemű értelmezése szerint – nem lehet alapító az a személy, aki nem vesz részt a társaságban és nem írja alá az alapító okiratot.¹⁷

Az alfejezet második bekezdése, *A társaság alapítói körének meghatározása*, akár ismételtnak is tekinthető, mivel a II. fejezet 5., *A társaság alapítás joga* című alfejezetében

¹⁷ Ioan SCHIAU, Titus PRESCURE: *Legea societăților comerciale nr. 31/1990. Analize și comentarii pe articole*, 2. kiad., Editura Hamangiu, București, 2009.

nagy mértékben hasonlóan kerül bemutatásra ez a kérdéskör. Az egyesületek és alapítványok mellett a felsorolásban megemlített „szövetkezet” kifejezés megtévesztő lehet, hiszen egyrészt a II. fejezet 4., *A Polgári törvénykönyv, mint a társasági jog forrása* alfejezetében külön társasági formaként említi, amelyet a szövetkezet szervezetéről és működéséről szóló 2005. évi 1. törvény szabályoz mint jogi személy, másrészt a 2000. évi 26. kormányrendeletnek megfelelően, az egyesületek és alapítványok mellett, a szövetség vagy föderáció (federatia) jelenik meg. A föderáció, a jogszabály értelmében, kettő vagy több egyesület vagy alapítvány szövetsége alapján jön létre.¹⁸ Ennek megfelelően, ebben a szöveggörnyezetben, azaz a második bekezdésben indokolt a szövetkezet helyett a szövetség vagy föderáció megnevezést használni.

A *legfőbb szerv ülésének hatáskörei* című alfejezetben (10. alfejezet) a részvénytársaság közgyűléseinek osztályozása részben az átruházható hatáskörök felsorolásánál négy eset jelenik meg, noha a Ttv.¹⁹ csak három esetet szabályoz:

- a) a társaság székhelyének áthelyezése,
- b) a társaság másodlagos tevékenységeinek módosítása,
- c) a társasági tőke felemelése.

A törvény nem említi más esetet, amikor a hatáskör átruházható, ilyen módon nem tartozik ehhez a felsoroláshoz a könyv c) pontjában említett másodlagos székhelyek létrehozása vagy megszüntetése. Továbbá, mivel osztályozásról van szó, az átruházható és nem átruházható hatáskörök tekintetében, illetve az átruházható hatáskörök felsorolásra kerültek, indokolt lehet a nem átruházható hatáskörökről is említést tenni.

Mivel a törvény ezt külön nem szabályozza, azokon az eseteken kívül, amikor a törvény az átruházást lehetővé teszi, *per a contrario*, minden más esetben a hatáskörök átruházása nem lehetséges, konkrétan a törvény rendkívüli közgyűlések hatáskörébe tartozó egyéb eseteinél.²⁰ Amúgy az átruházható hatáskörök eseteinek a felsorolása megtalálható a Társaságok státuszváltozásairól szóló V. fejezet *Az alapító okirat módosításáról* szóló 2. alfejezetében, a 297. oldalon, ilyen módon összhangba kerül a két felsorolás.

A 11. alfejezetben, a közgyűlés összehívásának kötelező eseteinél, amikor az igazgatótanácsi tagok száma a törvényben meghatározott létszám alá csökken, a szerző annak tényét tárgyalja, hogy az igazgatótanácsot alkotó ügyvezetők száma páratlan kell hogy legyen. Ezt a szabályt lehetséges részletesebben kifejteni a gyakorlatban előforduló esetekből kiindulva. Noha érthető, hogy véleménykülönbség esetén a szavazategyenlőséget elkerülendő és a döntéshozatalt elősegítő céllal a törvényhozó páratlan számú tagot írjon elő a döntéshozó testületek esetében, a gyakorlatban sokszor előfordul, hogy mégis páros számú tag dönt egyes kérdésekben. Először is a törvény csak formailag írja elő a kötelezettséget, azaz az igazgatótanács tagjai számának meghatározásánál figyelembe kell venni a páratlan számmal kapcsolatos kritériumot. Azonban a törvény sehol nem írja elő, hogy kötelező minden egyes ügyvezetői helyre tagot nevesíteni, s ezzel tulajdonképpen a törvényes szabály sérül. Másodsorban, ha minden tag kinevezésre került is, előfordulhat a törvény által szabályozott esetekben, hogy egyik vagy másik tag

¹⁸ A 2000. évi 26., az Egyesületekről és alapítványokról szóló kormányrendelet 35–37. cikkei és 47. cikke.

¹⁹ A Ttv. 114. cikk (1) bekezdése.

²⁰ A Ttv. 113. cikk (1) bek. a), d), e), g) – m) pontjai.

mandátuma megszűnik, és az igazgatótanács a gyakorlatban páros számú taggal működik. Végül, a konkrét igazgatótanácsi gyűlésen előfordulhat, hogy egy tag távolléte miatt ugyancsak páros létszámban kell döntenie a napirenden szereplő kérdéskörökben.

Mivel a gyakorlatban, a fenti okok miatt elkerülhetetlennek látszik egyrészt az az eset, amikor páros számú tag kényszerül döntést hozni, másrészt ilyen esetekben szavazategyenlőség állhat fenn, a törvényalkotó részletesen szabályozza ezeket a helyzeteket is,²¹ egyrészt az igazgatótanács elnöke szavazatának biztosítva elsőbbséget, hiányzás esetén pedig az illető gyűlésen való helyettesíthetőségét, ha pedig nincs jelen és nem is helyettesíthető, szavazategyenlőség esetén a döntés érvénytelen.

Azoknak az eseteknek a részletes szabályozása által, amelyekben páros számú taggal rendelkező igazgatótanácsok működése és döntéshozatala biztosított, illetve a szavazategyenlőség is megoldott, a jogalkotó – annak ellenére, hogy a páratlan számot mint formai követelményt előírja – tartalmilag eltekint tőle, hiszen lehetővé teszi a páros számú igazgatótanácsok működését is.

A fenti érvek alapján a páratlan számú igazgatótanácsi tagság kezelhető lenne a jövőben mint egyszerű ajánlás, nem feltétlenül mint formai követelmény, ha ilyen irányú törvénymódosítás indokoltá tenné, annál is inkább, hogy a gazdasági társaságoknak minél nagyobb mozgásteret és szabadságot kellene biztosítani vezető testületeinek kialakításában.

Egy másik szempont lehet, hogy a páratlan szám elve egy másik, azonban már egy felületes szemügyrevétel alapján mégis sok hasonlóságot mutató jogterületen, a közjogba tartozó közigazgatási jogban kerül széles körű alkalmazásra, noha ennek keretében sem egységes módon. A Parlament két háza tagjainak száma lehet páros vagy páratlan a választópolgárok számának és a Képviselőházban helyet elnyerő kisebbségek képviselőinek száma függvényében.²² Jelenleg a lakosság arányának megfelelően 136 szenátori és 312 parlamenti képviselői mandátum van, amelyek a 43 választókerület között oszlanak meg.²³ A 2009. évi Alkotmányt módosító népszavazás is maximum 300 tagból álló, azaz akár páros vagy páratlan számú, egykamarás rendszer bevezetéséről szolt.²⁴

Ennél szigorúbban kezeli a páratlan szám elvének kérdését a Közigazgatási törvénykönyv,²⁵ (korábban: helyi közigazgatási törvény²⁶) a helyi és megyei önkormányzatok képviselőtestületének összetétele esetében. Mindkét testületnél a tagok száma mindig páratlan, a település/megye méretétől függetlenül, azzal a különbséggel, hogy

²¹ A Ttv. 153²⁰. cikk (1) – (8) bekezdések.

²² A 2015. évi 208-as számú, a Szenátus és Képviselőház megválasztásáról, valamint az Állandó Választási Hatóság szervezéséről és működéséről szóló törvény (*Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente*) 4. cikk, 5. cikk és 56. cikk (9) bekezdés.

²³ A 2015. évi 208. tv. 1-es számú melléklete.

²⁴ A 2009. évi 1259. a 2009. november 22-én sorra kerülő országos népszavazás szervezéséről szóló Kormányhatározat (*Hotărârea Guvernului nr. 1259/2009 privind organizarea și desfășurarea referendumului național din data de 22 noiembrie 2009*).

²⁵ A 2019. évi 57., a Közigazgatási törvénykönyvről szóló sürgősségi kormányrendelet (*Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ*), közzétéve a Hivatalos Közlöny 555/2019. 07. 05. számában.

²⁶ A 2001. évi 215. törvény a Helyi közigazgatásról (*Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale*), amelynek nagyrészt hatályon kívül helyezte az új Közigazgatási törvénykönyv, lásd fentebb.

míg a települések esetében a polgármester nem része a testületnek, addig a megyei önkormányzat elnöke tagja lesz annak, ezért a meghatározott tagok száma páros, majd az elnökkel kiegészülve válik páratlan számúvá.

A Közigazgatási törvénykönyv tartalmaz még előírásokat más esetekben is, amikor kötelező a páratlan szám: a közösségi fejlesztési társulások kuratóriuma (vezetőtanácsa), a képviselőtestületeken belül működő szakbizottságok, az árajánlatok kiértékelését végző bizottság. Mivel a közigazgatásban tevékenykedő testületek közfeladatokat látnak el, elvárható a nagyon formális, szigorúan le szabályozott összetétel. Viszont ezekben az esetekben is, egyrészt a jogszabály előírja a döntésekhez szükséges szavazatszámot, amely nem függ attól a ténytől, hogy páros vagy páratlan számú képviselő rendelkezik mandátummal, másrészt a gyakorlatban sokszor fordul elő, főleg nagyobb számú testületknél, hogy nem mindenki jelenik meg, emiatt a páratlan számú előírás gyakorlatilag egyszerű elvárássá degradálódik.

A 11. alfejezetben (*A közgyűlés összehívásának kötelező esetei*) többször szerepel a Legfőbb Semmitő- és Ítélszék (Înalta Curte de Casație și Justiție), mint a romániai legfelsőbb bíróság magyar fordítása. Annak ellenére, hogy a legfőbb megnevezés sem helytelen, a következetesség biztosítása érdekében célszerű lenne az erdélyi magyar jogi szaknyelvben is a Magyarországon széles körben elfogadott legfelsőbb megnevezést használni. A legfőbb szót inkább a legfőbb ügyész esetében használjuk, a bíróság esetében a legfelsőbb kifejezés a használatos.²⁷

A közgyűlési meghívó tartalma, a napirend kiegészítése és a közgyűlés jegyzőkönyve című alfejezetben (13. alfejezet), amennyiben a közgyűlés napirendjén vezető tisztségviselők, illetve felügyelőbizottsági tagok kinevezése is szerepel, a törvény által előírt adatok rendelkezésre bocsátásának és ennek bemutatásának módja még pontosításra szorul. A szerző véleménye szerint a személyes adatok védelme szempontjából ildomos a meghívóban mellőzni a jelöltek kilétének felfedését, azonban a gyakorlatban a nyilvánosság segíthet a helyes döntés meghozatalában. Azt gondolom, hogy a társaság életét, gazdasági hatékonyságát döntően befolyásoló vezető tisztségviselő attól a pillanattól kezdve, hogy elfogadta a nevesítést, hozzájárulását adta ahhoz, hogy egyrészt a részvényesek megismerjék kilétét annak érdekében, hogy beleegyezésüket adják kinevezéséhez, másrészt megválasztása esetén, a harmadik felek is kötelező módon értesülnek az új tisztség elnyeréséről, azaz a nyilvánosság előbb vagy utóbb elkerülhetelenné válik.

Másrészt a valóságban eléggé irreálisnak tűnik, hogy egy részvényes esetleg több száz kilométert utazzon a társaság székhelyére, csak és kizárólag azért, hogy megismerje a jelölteket, illetve ezek nevét, címét és képesítését. Azt gondolom, hogy a jelöltek listája közzétételének csak előnyei lehetnek, hiszen lehetővé teszik, hogy ne csak a részvényesek, hanem harmadik felek, akár üzleti partnerek is kinyilváníthassák az esetleges kifogásaikat (pl. a jelöltek törvénytörő magatartásairól), vagy értesíthessék a részvényeseket.

A jelöltek adataival kapcsolatban nem tudom, mennyire releváns információ a lakcím, ami Romániában különösen igaz, hiszen a személyigazolványban szereplő

²⁷ Lásd: <http://intezmenyek.adatbank.transindex.ro/> (letöltés ideje: 2019. 10. 15.), illetve a Kúria történetét bemutató honlapon: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuria-tortenete> (letöltés ideje: 2019. 10. 15.).

lakcím sok esetben nem felel meg a valós lakcímnek. Ennél sokkal fontosabb információkat tartalmazna, ha a jelöltek szakmai önéletrajzát és menedzseri elképzeléseiket mutatnák be.

A fenti érvek miatt érdemes lenne a jogalkotónak átvenni a gyakorlatból azokat a tapasztalatokat, amelyek alapján átláthatóvá válik a jelöltállítás és választás, valamint olyan hasznos adatokat írna elő a jelölteknek, amelyek elősegítik a részvényesek helyes és megbízható döntéshozatalát.

Ugyancsak a 13. alfejezet esetében, a közgyűlésre szóló meghívóban szereplő napirendi pontok meghatározása során, a szakirodalom nem javasolja a gyakorlatban általában az utolsó pontnál feltüntetett „egyebek” vagy „egyéb ügyek” felvételét. Ez a megállapítás a következő oldalon cáfolatra kerül, hiszen teljes mértékben egyetértek a szerzővel abban, hogy számos olyan helyzet alakulhat ki, amikor gyors és azonnali döntés szükséges a közgyűlés részéről. Emiatt más kérdésekben is határozhat, ha a törvényes feltételek teljesülnek, mint amelyek az összehívóban szerepeltek.

A törvény által összehívásra előírt minimális 30 nap (amit senki nem fog kockáztatni, és bizonyára rászámolnak biztonságból néhány napot, hogy a formai követelmények ne sérüljenek), ha ehhez hozzáadjuk az összehívó meghatározását és megszövegezését, közzététel céljával a küldés idejét stb., könnyen lehet, hogy a közgyűlés összehívásának elhatározása és a közgyűlés konkrét időpontja között 2 hónap is eltelik. Ez a tény az egyre gyorsabban változó gazdasági körforgásban túl hosszú időt jelent, ezért indokolt biztosítani a lehetőséget akár a közgyűlésen újabb napirendi pontok megtárgyalására és a döntéshozatalra is.

Azért gondolom fontosnak, hogy az „egyebek” címszó alatt egy külön napirendi pont megjelenjen, mert ezzel a részvényesek tájékoztatva (figyelmeztetve) vannak, hogy sor kerülhet sürgős ügyek megtárgyalására is, másrészt formai szempontból is fontos, hiszen napirenden szerepel külön pontként, biztosítva (támogatva) más napirendi pontok javaslatát is a részvényesek részéről (15 napon belül vagy azon túl).

A 14. alfejezet (*A szavazati jog*) mint a III. fejezet 3. alfejezetének, a tagsági/részvényesi jogok osztályozásának egy külön álló jogintézménye, szervesen kapcsolódik a 15. alfejezethez (*A határozatképesség megállapítása, valamint a szavazati jog gyakorlása*). Ugyancsak az előbbi érv alapján ehhez a részhez tartozik a 16. alfejezet (*A szavazati jog kizárása és korlátozása eseteiről*), valamint a 17. alfejezet, amely a szavazatsöbbségi részvényekre vonatkozik. Végül, de nem utolsósorban, véleményem szerint a kumulatív szavazásról szóló 18. alfejezet is szerves részét képezi a szavazati jognak, mint a kisebbségi részvényesek védelmére kidolgozott szabályozásának külön színfoltja, ugyanakkor mint a szavazatsöbbségi részvény egyik osztályát képező szavazattsöbbszűrőző részvény egyik formája.

A 16. alfejezetben (*A szavazati joggal nem rendelkező részvényesek*) a szerző részletesen kitér az osztaléksöbbséget biztosító részvényekre. Nagyon hasznos és mindenre kiterjedő szemléletről tesz tanúbizonyságot akkor, amikor a Ttv. által szabályozott, egyedüli elsőbbségi (azaz osztaléksöbbségi) részvénytípus mellett vizsgálja a másik két változatot (anélkül, hogy erről a Ttv. külön említést tenne).

A szavazatsöbbségi részvény esetében a szavazattsöbbszűrőző, ezen belül a kumulatív szavazás (18. alfejezet) és a vétőjogot biztosító „aranyrészvény” a 17. alfejezetben kerül alapos elemzésre és kiértékelésre. A harmadik típus, a likvidációs hányadhoz

kapcsolódó elsőbbségi részvény pedig a 22. alfejezetben kerül kibontakozásra. Az egyszerűbb áttekinthetőség biztosítása érdekében a következő osztályozással lehet szemléltetni a szavazati joghoz kapcsolódó részvényeket:

I. TÖRZSRÉSZVÉNY [Ttv. 95. cikk (1) bek. b) pont és (5) bek.],

II. ELSŐBBSEGI RÉSZVÉNY [Ttv. 95. cikk (1) – (5) bek.],

a) Osztalékelsőbbségi [Ttv. 95. cikk (1) bek. 16. pont, A szavazati jog kizárása],

b) Szavazatelsőbbségi (17. A szavazatelsőbbségi részvény),

i. Többszörös szavazat [Ttv. 101. cikk (1) bek.],

1. Kumulatív szavazat (18. A kumulatív szavazás jogintézménye),

ii. Vétőjogot biztosító szavazat,

c) Likvidációs elsőbbségi (22. A likvidációs hányadhoz való jog).

A 19. alfejezet (*A közgyűlések határozatainak megtámadhatósági joga*) logikailag összefügg a közgyűlések határozatainak jellegével (20. alfejezet), a bírósági folyamatványt benyújtó jogosultak meghatározásával, valamint az elévülési határidővel (21. alfejezet), emiatt – akár egy és ugyanazon joghoz kapcsolódóan – lehetséges lenne egységesen kezelni ezeket a részeket.

A III. fejezet – *A tagok/részvényesek összefoglalása*: Fegyveresi Zsolt különösen körültekintő módon és nagyon alaposan ismerteti meg az olvasóval a társaságok működésére vonatkozó törvényes előírásokat, nem szokványos, ugyanakkor nagyon gyakorlati megközelítéssel, a tagok/részvényesek jogai és azok korlátai szemszögéből. Mindezen jogok összessége gyakorlatilag a Ttv. részvénytársaságokra (és nem csak) vonatkozó közgyűlésekről szóló részben található, mivel a tagok/részvényesek ezzel kapcsolatos tevékenysége során gyakorolhatják tulajdonosi minőségüket. A fenti érvek fényében úgy gondolom, hogy az alfejezetek struktúrája is hasonlóképpen alakulhatna, így a tagokat/részvényeseket megillető jogok részletes leírását a következőképpen ajánlom: az információhoz való jog, a tájékoztatáshoz való jog, a közgyűlésen való részvétel joga, a szavazati jog, a közgyűlések határozatainak megtámadhatóság joga, az osztalékhoz és a likvidációs hányadhoz való jog. Természetesen a III. fejezet jelenlegi szerkezeti felépítése is hatékonyan biztosítja a társaságok működésének átlátható, következetes és logikus megértését.

A szerző nem elégszik meg a törvényes szabályozás magyarázatával, hanem sokkal tovább megy, a szakmai kíváncsiságot felcsigázza azáltal, hogy nemcsak a szakmában vita tárgyát képező eseteket taglalja részletesen, hanem pro és kontra érveket felhasználva, a saját álláspontját is bemutatja, hivatkozva a bírósági joggyakorlatra, a témához kapcsolódó egyéb jogforrásokra, pl. a tőkepiac szabályozására vonatkozó jogszabályokra. Ugyancsak a könyv fejezetének színvonalát emeli az a tény is, hogy a szerző bátran feszegeti a jogszabályok bemutatását *think outside the box* perspektívából, hiszen a konkrét törvényi szabályozás mellett a tapasztalatokra és a gyakorlatra alapozva mutat be olyan eseteket, amelyek, noha *expressis verbis* nincsenek szabályozva, mégis van létjogosultságuk, pl. az elsőbbségi részvények Ttv.-ben nem szabályozott típusai.

A III. fejezet olvasása során elkerülhetetlen észrevenni azokat a közös jegyeket, amelyek óhatatlanul jelen vannak a részvénytársaság közgyűlésének működése és a helyi és megyei önkormányzatok testületi ülései között. Ezek a hasonló jegyek kiterjednek a

megalakulástól, a tagok jogai és kötelezettségei, az összehívás szabályai, döntéshozatal (határozatképesség és érvényességhez szükséges szavazatarány), nyilvánosság, tájékoztatás stb. részéig. Ez azért is lehet érdekes összehasonlítás, mert a társasági jog, mint a polgári jog és mint ilyen, a magánjog része, magánszemélyek érdekeit hivatott szabályozni, nem említve azt a tényt, hogy általában a gazdaságot és a gazdaságban való részvételt a kockázat határozza meg, illetve a részt vevő felek nagyrészt szabadon határozzák meg, milyen mértékben kívánnak részt venni a gazdasági folyamatokban. Másfelől pedig a közigazgatási jog a közjog részét képezi, a közösség egészét érintő ügyekben és érdekében elvárás a nagyon szigorú szabályok meghonosítása, a közérdek képviselése, az átláthatóság és a gazdasági jólét biztosítása céljából.

Annál is inkább érdeklődésre tarthat számot egy ilyen komparatív tanulmány, mert a helyi és megyei önkormányzatok alárendeltségébe is tartoznak kizárólagos, többségi vagy kisebbségi tulajdonban álló – többnyire – részvénytársaságok, de korlátolt felelősségű társaságok is (az önállóan gazdálkodó vállalatokat nem soroljuk ide, hiszen rájuk más szabályok érvényesek). Ilyen esetekben az rt. közgyűlésének vagy a kft. taggyűlésének a szerepét a helyi vagy megyei önkormányzat képviselőtestülete látja el, vagyis a képviselők ideiglenesen átváltoznak részvényesekké/tagokká. Ebben az esetben egy sajátos jogszabályi *mélange* alakul ki, amely esetben egyszerre két jogszabály érvényesül: egyrészt a társaságokra vonatkozó Ttv., illetve a szabályozás hiányában az Rptk., másrészt a Közigazgatási törvénykönyv, rengeteg vitás kérdésnek biztosítva lehetőséget (pl. határozatképesség megállapítása szempontjából). Ezért hasznosnak tartanám, ha a III. fejezetbe lehetőség lenne „a közgyűlések működéséről az állami vállalatok esetében” című alfejezetet befoglalni. Erről a kérdésről a kötet szerkesztőjének és társszerzőjének magyar, román és angol nyelven is több tanulmánya megjelent, amelyeket érdemes lenne hasznosítani.²⁸

5. A vezető tisztségviselők

Az 4. fejezet szerzője Pál Előd. A 2. alfejezetben (A vezető tisztségviselő fogalma) nagyon érthetően és követhetően bemutatásra kerül a vezető tisztségviselők köre, a részvénytársaság egységes vagy dualista irányítási rendszer szerinti szervezésében. A szöveges magyarázat mellett egy áttekinthető táblázat is szerepel, amelynek viszont, hogy összhangba kerüljön a leírással, valamint a Ttv. idevonatkozó előírásaival, a következő kiegészítését javaslom:

²⁸ Lásd VERESS Emőd: *Az állam mint részvényes Romániában = Állami vállalatok nemzetközi összehasonlításban*, szerk. SZIKORA Veronika, Budapest, 2019.; VERESS Emőd: *The State's Role as Owner of Enterprises: Mandatory Rules of Corporate Governance in Romania*, Pro Publico Bono, 2017/1.; VERESS Emőd: *Joint stock companies having the local government as the sole shareholder – some practical remarks in the case of Romania*, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne, 2017/4.; VERESS Emőd: *Controverse privind întreprinderile publice organizate sub forma societăților pe acțiuni cu acționar unic* [Az egyszemélyes részvénytársaság formájában megszervezett állami vállalatokkal kapcsolatos viták], Dreptul, 2016/3.

Egységes irányítási rendszer	Egyedüli ügyvezető (<i>administrator unic</i>)	Egyedüli igazgató – vezérigazgató (<i>director general</i>)	Nincs összeférhetetlenség az igazgatótanácsi tagság és az igazgatói tisztség között
	Több ügyvezető – Igazgatótanács (<i>consiliu de administrație</i>), egyikük az igazgatótanács elnöke (<i>președinte consiliu de administrație</i>)	Több igazgató (<i>directori</i>), egyikük vezérigazgató (<i>director general</i>)	Nincs összeférhetetlenség az igazgatótanács elnöke és a vezérigazgató tisztség között
Dualista (kétszintes) irányítási rendszer	Egyedüli vezérigazgató (<i>director general unic</i>)	3 és 11 tagú felügyelőbizottság (<i>consiliu de supraveghere</i>), egyikük az elnöke (<i>președinte consiliu de supraveghere</i>)	A felügyelőbizottsági tagság és az igazgatósági tagság összeférhetetlen
	Többtagú igazgatóság (directorat), egyikük az igazgatóság elnöke (<i>președinte directorat</i>)		

Talán érdemes megemlíteni azt a tényt is, hogy a (kizárólagos vagy többségi) állami tulajdonban álló részvénytársaságok esetében sajátos (szigorúbb) szabályok érvényesek.²⁹ Példának okáért az egységes irányítási rendszerű rt. esetében nincs lehetőség egyedüli ügyvezető kinevezésére, hanem legalább 3, legtöbb 9 tagú lehet az igazgatótanács. Ugyanúgy kizárt, hogy a dualista irányítási rendszerben egyedüli vezérigazgató kerüljön kinevezésre, hiszen az állami vállalatok felelős társaságirányításáról szóló szabályozás legkevesebb 3, legtöbb 7 tagú igazgatóságot ír elő.³⁰ Ugyanígy, az állami vállalatok esetében kizárt, illetve összeférhetetlen az igazgatótanács-elnöki és a vezérigazgatói tisztség.³¹

A 8. alfejezetben (*Az ügyvezető szervek összetétele és működése*) a részvénytársaságok ügyvezetésének szabályai bemutatásánál, azon belül a monista irányítási rendszer esetében talán érdemes kihangsúlyozni, hogy az ügyvezetést egy vagy több ügyvezető (természetes vagy jogi személy) láthatja el. Azonban e szabály alól létezik egy kivétel is, abban az esetben, ha az rt. éves pénzügyi beszámolójával kapcsolatban törvényi könyvvizsgálati kötelezettség áll fenn.³² Ezen Rt. ügyvezetését legkevesebb háromtagú igazgatótanács látja el, tehát ezekben az esetekben kötelező a testületi ügyvezetés kinevezése.

Ugyanazon alfejezeten belül, a monista irányítású rt. igazgatótanácsának független tagja esetében több kritériumot szükséges figyelembe venni és teljesíteni. A szerző nagyon helyesen felhívja a figyelmet, hogy a g) pont esetében, amely kimondja, hogy „*legyen igazgató egy másik társaságban, amelyben a társaság egyik igazgatója nem végrehajtó ügyvezető*”,³³ jogalkotási hiba esetével szembesülünk. A törvénycikk logikájából is

²⁹ A 2011. évi 109-es számú sürgősségi kormányrendelet az Állami vállalatok felelős társaságirányításáról (*Ordonanța de urgență nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice, aprobată ulterior prin Legea nr. 111/2016*), amelyet utólag a Parlament jóváhagyott a 2016. évi 111-es számú törvény által.

³⁰ 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet 31. cikk (1) bekezdés.

³¹ 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet 35. cikk (3) bekezdés.

³² A Ttv. 137. cikk (2) bekezdés.

³³ A Ttv. 138². cikk (2) bekezdés, g) pont.

következtetve, mely szerint a többi kritérium esetében, a kizáró okok felsorolása esetében, a tagadó mondat szerkezetet használja (ne legyen, nem volt, nem részesült), a g) pont esetében ezt elmulasztja, és állító, kijelentő mondat szerkezetet használ (azaz *legyen*). Másrészt nemcsak a felsorolás következetessége és logikai fonala törik meg, hanem egyértelműen tartalmilag is helytelen ez a pont, hiszen ahhoz, hogy a függetlenség elve biztosított legyen, az ügyvezetői minőség gyakorlásában szükséges és elvárható, hogy az illető igazgatótanács tag nem rendelkezik egy másik társaságban végrehajtó igazgatói tisztséggel.

Ugyanakkor a g) pontban található kritérium *érthetetlen* amiatt is, hogy ha a társaság egyik igazgatója tagja az igazgatótanácsnak, akkor nem állhat *nem végrehajtó* státuszban, úgy, ahogy ezt szabályozza az említett pont. Ezt a szabályt egyértelműen rögzíti a Ttv. erre vonatkozó része, amely kimondja, hogy az igazgatótanács nem végrehajtó tagjai azok a személyek, akik az igazgatótanács tagjai közül nem voltak kinevezve igazgatóknak.³⁴ Tehát, *per a contrario*, minden igazgatótanács tag, akit kineveztek igazgatónak is, az elnyeri az igazgató-végrehajtó igazgatótanács tagságot (ügyvezető) is, vagyis nem lehet igazgató és ugyanakkor nem végrehajtó igazgatótanács tag, ahogy ez a pont ezt tévesen rögzíti. Feltételezésem szerint a jogalkotó valójában a következőképpen kívánta volna megfogalmazni ezt a kritériumot: „(ne) legyen igazgató egy másik társaságban, amelyben a társaság egyik igazgatója nem végrehajtó ügyvezető”, azaz a törvény megengedi, hogy más társaságban legyen igazgató, azzal a feltétellel, hogy sem ő, sem más igazgató társa nem tagja az igazgatótanácsnak, tehát nem kumulálja az ügyvezetést az igazgató minőséggel.

Ugyanebben az alfejezetben, a dualista irányítási rendszer esetében, az igazgató-ság összetételénél tévesen szerepel annak a lehetősége, hogy a tagok lehetnek egyaránt természetes és/vagy jogi személyek (a 6. alfejezetben is tévesen szerepel a jogi személy vezető tisztségviselő felsorolásban az igazgatósági tagság). A Ttv. egyértelműen kimondja, hogy a monista rendszerben az igazgatók, illetve dualista rendszerben az igazgatóság tagjai csak és kizárólag természetes személyek lehetnek.³⁵ Ennek az a magyarázata, hogy a társaság irányítását ellátó, végrehajtó legfelsőbb szerv társaságigazgatási, azaz *menedzsment* feladatot lát el, amely egy hivatás, szakképesítés, tehát természetes személy jelenlétét feltételezi.³⁶ Ez alól a szabály alól kivételt képez, a Ttv. értelmében, az egységes irányítási rendszerben az igazgatótanács tagja, illetve a dualista rendszerben a felügyelőbizottság tagja.³⁷

Másodszorban fontos hangsúlyozni, hogy a Ttv. lehetővé teszi a monista rendszerben, az egyedüli ügyvezető esetében, hogy természetes vagy jogi személy legyen. Az igazgatótanácsok esetében pedig három elméleti lehetőség képzelhető el: kizárólag természetes személy, kizárólag jogi személy, vagy természetes és jogi személy tagok egyaránt. A dualista rendszerben, mivel a felügyelőbizottság legalább három és legtöbb tizenegy tagból állhat, ebben az esetben az egyedüli természetes vagy jogi személy tag kizárt, viszont a másik három lehetőség adott, vagyis kizárólag természetes

³⁴ A Ttv. 138¹. cikk (2) bekezdés.

³⁵ A Ttv. 138¹³. cikk (1) bekezdés.

³⁶ Sebastian BODU: *Legea societăților comentată și adnotată*, Editura Rosetti, București, 2017.

³⁷ A Ttv. 138¹³. cikk (2) bekezdés.

személyek, kizárólag jogi személyek, vagy természetes és jogi személy tagok egyaránt. A könnyebb átláthatóság és megértés érdekében a következő szemléltető táblázat mutatja be a lehetőségeket:

Egységes (monista) irányítási rendszer	Egyedüli ügyvezető (<i>administrator unic</i>)	Természetes/jogi személy	Egyedüli igazgató – vezérigazgató (<i>director general</i>)	Természetes személy
	Több ügyvezető – Igazgatótanács (<i>consiliu de administrație</i>)	Kizárólag természetes/jogi személy vagy természetes és jogi személy tagok	Több igazgató (<i>directori</i>), egyikük vezérigazgató (<i>director general</i>)	
Dualista (kétszintes) irányítási rendszer	Egyedüli vezérigazgató (<i>director general unic</i>)	Természetes személy	3 és 11 tagú Felügyelőbizottság (<i>consiliu de supraveghere</i>), egyikük az elnöke (<i>președinte consiliu de supraveghere</i>)	Kizárólag természetes/jogi személy vagy Természetes és jogi személy tagok
	Többtagú igazgatóság (<i>directorat</i>)			

A 10. alfejezetben a vezető tisztségviselői funkció megszűnésének szabályait tekinti át a szerző. A részvénytársaságok esetében a vezető tisztségviselők megbízásának időtartamát a Ttv. legtovább 4 évre korlátozza. Azonban a jogszabály lehetővé teszi, hogy a vezető tisztségviselőket újraválasszák, amennyiben az alapító okirat nem tartalmaz ezzel ellentéző rendelkezéseket.³⁸ Egyetértek abban a szerzővel, hogy a korlátozásnak az a célja, hogy a részvényesek időről időre újragondolhassák a tisztségviselők alkalmasságát. Viszont a túl rövid mandátum meghatározása vagy a túl gyakori vezetőcsere, esetleg a vezetői folytonosság biztosításának hiánya ugyanúgy a részvényesek közötti nézetkülönbségből fakadó, akár spekulatív jellegű személycserék mind rejtenek magukban kockázatot.

A gyakorlatban az egyik kézzelfogható csapda, hogy az éppen aktuális igazgatótanács „elhalaszt” nagyon fontos felújítási/karbantartási/beruházási munkálatokat annak érdekében, hogy a pénzügyi eredmények rövid távon jól fessenek. Hosszabb távon viszont az időszerű beruházások elmaradása katasztrofális következményekkel járhat, akár az egész tevékenység gazdasági megrendüléséhez vezethet. Másodsorban érdemes lenne egyértelműen megkönnyíteni a négyéves mandátum utáni hosszabbítást, abban az esetben, ha az igazgatótanács teljesítette a számára kijelölt célokat, ilyen módon is motiválni lehetne, hogy hosszabb távon gondolkodjanak, mint csupán négy vagy annál kevesebb év (rövid távú gondolkodás csapdái).

Továbbá érdekes megjegyezni, hogy az ezt szabályozó előírás az ügyvezetők megbízásáról szól és nem az igazgatótanácsról, ami azt jelenti, hogy az új kinevezett ügyvezetők megbízásának időtartama nem egyezik meg a már kinevezett ügyvezetők

³⁸ A Ttv. 153¹². cikk (1) bekezdés.

megbízásának időtartamával. Több ügyvezetőből álló igazgatótanács esetében előfordulhat, hogy a tagok megbízása különböző időpontban jár le, ami a csapatmunkát és kohéziót semmiképpen nem segíti elő. Az állami vállalatok esetében ez a kérdés rendezésre került, hiszen a jogszabály egyértelműen kimondja, hogy az új igazgatótanács tagok megbízásának időtartama megegyezik a leváltott tag megbízásának időtartamával.³⁹

A 13. alfejezet a vezető tisztségviselő társasággal szembeni felelősségét tárgyalja. A vezető tisztségviselő egyetemleges felelőssége az őt tisztségében megelőző (közvetlen tisztségbeli elődje) tisztségviselőkkel, az általuk okozott károk miatt egy sor kérdést vet fel. Véleményem szerint e törvényes rendelkezés több tekintetben hiányos, illetve nem egyértelmű. A szerző nagyon helyesen észrevételezi a jogszabály azon hiányosságát, hogy nincs megszabva határidő, amely keretében jelezheti az elődje által elkövetett rendellenességet. Erre a hiányosságra megoldás lehetne az alkalmazottak vonatkozásában érvényes 6 hónapos elévülési határidő vagy akár a szerződés nem megfelelő teljesítésére vonatkozó általános 3 éves elévülési határidő (a probléma jellegét tekintve inkább az első).

Kevésbé szerencsésnek tartom a negatív gondolkodási szemléletet, amely abban jut kifejezésre, hogy a jogalkotó úgy fogalmaz, hogy „*az aktuális ügyvezetők egyetemlegesen felelnek elődeikkel...*”⁴⁰ – mintha vélelmezné a felelősséget. Sokkal helyesebbnek tartottam volna, ha pozitívan, abból a konstruktív feltételezésből indult volna ki, hogy „*az aktuális ügyvezetők nem felelnek egyetemlegesen elődeikkel...*” Ez a mondat szerkezet azt sugallta volna, hogy a „jó ügyvezető”, minősítéséből fakadóan, kellő körültekintéssel észreveszi az elődei által elkövetett rendellenességeket, ezekről haladéktalanul tájékoztatja az illetékes belső és külső vizsgáló szerveket, illetve azonnal igyekszik korlátozni vagy esetleg felszámolni a társaságra vonatkozó káros következményeit. Habár az utóbbi kötelezettséget a törvény nem írja elő, a Ttv. vezető tisztségviselőire vonatkozó magatartási norma, a kellő körültekintés és gondosság feltételezi részéről azt a tevékenységi kényszert, hogy rendellenesség esetén megpróbálja haladéktalanul orvosolni azt.

Úgy gondolom, hogy ebben az esetben egyértelműen kógens normáról van szó, és a részvényesek közgyűlésének nincs választási lehetősége arra vonatkozóan, hogy saját hatáskörben eldöntse, hogy csak a rendellenességet elkövető vezető tisztségviselőket vonja-e felelősségre, vagy kénye-kedve szerint akár az aktuális vezető tisztségviselőket is, akik eleget tettek törvényes kötelezettségüknek, észrevették a szabálytalanságokat és jelezték a vizsgáló szerveknek. A Ttv. megkérdőjelezhetetlenül kivonja az (egyetemleges) felelősség alól azt az ügyvezetőt, aki tájékoztatási kötelezettségének eleget tesz, illetve minden felelősség alól, figyelembe véve, hogy a megbízásának elkezdése előtti cselekményről lévén szó, nem tartozik semmilyen felelősséggel elődjei szabálytalanságai miatt.

Továbbá a vezető tisztségviselő közvetlen elődjeivel való egyetemleges felelősség azért nem feltétlenül helyes, mert négy évnél sokkal rövidebb, akár több egymást követő ügyvezető, illetve igazgatótanács esetében nem készíti az aktuális ügyvezetőket a közvetlen elődöket megelőző ügyvezetők által elkövetett rendellenességek feltárására, ami viszont a tulajdonosok (részvényesek) egyértelmű érdekét szolgálná. Ugyanakkor, ha az aktuális ügyvezető közvetlen elődje nem vette észre (pedig kellő körültekintéssel észre kellett volna

³⁹ A 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet az Állami vállalatok felelős társaságirányításáról, 8. cikk (1) bekezdés és 28. cikk. (7) bekezdés.

⁴⁰ A Ttv. 144². cikk (4) bekezdés.

vennie), illetve észrevette, de elmulasztotta tájékoztatni a vizsgáló szerveket, egyetemlegesen felel elődjével, ilyen módon indokolttá válik az aktuális ügyvezetőtől is elvárni, hogy elődjét megelőző ügyvezetők rendellenességeit is jelentse. Ennek megfelelően „a közvetlen” kifejezést indokolt lenne kitörölni, és – akár adott határidőn belül – minden előző ügyvezető által elkövetett rendellenességekre kiterjeszteni a tájékoztatási kötelezettséget.

A IV. fejezet – *A vezető tisztségviselők* összefoglalója: A szerző ebben a fejezetben egy nagyon jó szemléltető példával mutatja be a társaságot, amelyet találóan és sokatmondóan az emberi szervezethez hasonlít. Ennek megfelelően a társaság legfelsőbb, stratégiai határozatokat meghozó szervét (közgyűlés/taggyűlés) az emberi agyhoz hasonlítja, ahol eldől a társaság sorsa és jövője. Annak ellenére, hogy a leírásban nem jelenik meg explicit módon, feltételezhetően az ügyvezető szervek a szívhez hasonlíthatók a legjobban, amely állandóan pumpálja a vért a szervezetben, azaz a társaság életében a vezető tisztségviselők megvalósítják és életbe ültetik a stratégiákat.

A szerző külön érdeme az is, hogy olvasóbaráttá, illetve fogyaszthatóvá teszi a részvénytársaságok kétféle irányítási rendszerét. A táblázat formában testet öltött logikai struktúra nagyon sokat segít eligazodni a monista és dualista irányítási rendszerek sajátos jegyei között, könnyen memorizálhatóvá téve ezek sajátos szerkezeti struktúráját.

A fejezet logikai fonala szépen végigköveti a Ttv. részvénytársaságokról szóló IV. fejezetét, a társaságok ügyvezetéséről szóló 3. rész struktúráját, kitérve minden olyan szabályozási hiányosságra vagy hibára, amelyek a következő időszakban a jogszabály módosítását teszik szükségessé. Azokban az esetekben, ahol a szakma véleménye megosztott, a szerző részletesen kitér a jogtudósok érveire, ütköztetve és szembeállítva egymással azokat, illetve minden esetben a saját szemszögéből is megvilágítva egy-egy vitás kérdést. A jogszabály-értelmezés az olvasó számára még könnyedebbé válik azáltal, hogy a törvény alapján kialakult joggyakorlat is részét képezi a fejezetnek.

6. A társaságok státuszváltozásai

Az 5. fejezet szerzője szintén Pál Előd. A 3. alfejezetben (*A társasági tőke leszállítása és felemelése*) a szerző két kivételt említ, amikor az alaptőke/törzstőke az adott társasági forma számára előírt tőkeminimum alá csökkenhet. A szakirodalom által azonosított esetek közül az egyik csak látszólagos, mondhatni átmeneti és formai, amikor egy részvénytársaság lecsökkenti az alaptőkéjét az rt. számára meghatározott tőkeminimum alá és egyidejűleg átalakul korlátolt felelősségű társasággá, amely esetében már teljesül a tőkeminimumra vonatkozó törvényes előírás.

A második esetben viszont már egy valós kivételről beszélhetünk, amikor két párhuzamos határozattal a társaság leszállítja a tőkeminimum alá, és ugyanakkor felemeli az alaptőkét/törzstőkét. Érdekes ennek az esetnek a magyarázata, amely által a szerző ráerősít a tankönyv gyakorlati jellegére is, mintegy elősegítve a jogszabály hétköznapi alkalmazását. Az egyik lehetséges célja egy ilyen pénzügyi művelet sorozatnak az lehet, hogy a régi részvényesek úgy próbálnak tőkeemelést végrehajtani, hogy új részvényeket bocsátanak

ki, viszont az új részvények névértéke hozzáigazodik az aktuális valós, piaci értékhez (ami kisebb, mint a részvények régi névértéke).

Mindenképpen dicséretre méltó a szerző azon igyekezete, hogy a jogszabályi magyarázaton kívül szakirodalmi értelmezéseket is bemutat az olvasónak, valamint olyan példákat ragad ki, amelyek a gyakorlatba ültetve feszegetik a jogszabályok korlátait, illetve elősegítik a társaságok mindennapi életének gördülékeny megszervezését és működtetését.

Pál Előd, V. fejezet – *A társaságok státuszváltozásai* összefoglalója: A szerző nagyon jó érzékkel, lényegretörően és egyéni logikai struktúrában mutatja be a társaságokat érintő változásokat. A címben rejlő gyűjtőfogalom kiterjed a társaság életében bekövetkező bármely módosulásra, beleértve a felszámolását is. A társaság státuszváltozása magába foglalja mindazon eseteket, amikor az alapító okirat módosítása indokoltá válik az alaptőke módosítása (leszállítása vagy felemelése), a tagok kizárása vagy visszavonulása, a társaság egyesülése és szétválása, illetve feloszlata és felszámolása által.

Érdemes hangsúlyozni, hogy a szerző alkalmanként gyógyszerészeti mérleg érzékenységével helyezi át a hangsúlyt a jogszabályok értelmezése során, különös tekintettel a pozitív, építő jellegű, a társaság életét, fejlődése irányába befolyásoló rendelkezések kiemelése érdekében. Egy ilyen példát mutat akkor, amikor a Ttv. V. fejezetében használt sorrendet (a tagok kizárása és visszavonulása)⁴¹ mind az alfejezet címében, mind a részletes ismertetés során megváltoztatja. Azt gondolom, hogy a megállapítás helyes, a jogalkotó elsődlegesen és kiemelten azokat az eseteket kellene bemutassa, amikor a tag, különböző okok miatt, többnyire saját elhatározásból dönt úgy, hogy nem folytatja gazdasági tevékenységét az illető társaságban. Ugyanakkor csak másodlagosan és utólagosan lenne érdemes a tag kizárásának eseteivel foglalkozni, ami ugyan igaz, hogy többnyire a tag vétkességéből fakadóan következik be, de mindenképpen akarata ellenére, kényszerítő hatással történik meg.

Hasonlóképpen, a társaságok szervezeti változása esetében, a szerző eltér a Ttv. által elgondolt osztályozástól, és a társaság egyesülését és szétválását, valamint a feloszlata és felszámolást csoportosítja össze. A Ttv., érthetetlen módon, először a feloszlata esetét tárgyalja, illetve ezt csoportosítja az egyesüléssel és szétválással,⁴² valamint teljes mértékben külön fejezetben tárgyalja a társaság felszámolását (a magyarországi jogi terminológiában: végelszámolását).⁴³ E gondolkodás mögött az a magyarázat feltételezhető, hogy szabályozási komplexitás szempontjából az első három szervezeti változás, azaz feloszlata, egyesülés és szétválata, azon belül is az első tűnik a legegyszerűbbnek.

Azonban ez nem elegendően erős érv a struktúra választására, és ennek megfelelően teljes mértékben egyetértek a szerzővel, hogy azokat a módosulásokat részesíti előnyben, ahol a társaság valamilyen formában tovább él, „túléli” a szervezeti változásokat, vagyis az egyesülést és szétválást. A második csoportban tárgyalja azokat az eseteket, amikor a társaságnak már nincsen jövője, azaz „örökös” (jogutód) hiányában a társaság megszűnik, éspedig a feloszlata és felszámolása útján.

⁴¹ A Ttv. V. címe, A tagok kizárása és visszavonulása (*Titlul V – Excluderea și retragerea asociaților*).

⁴² A Ttv. VI. címe, A társaságok feloszlata, egyesülése és szétválása (*Titlul VI – Dizolvarea, fuziunea și divizarea societăților*).

⁴³ A Ttv. VII. címe, A társaságok felszámolása (*Titlul VII – Lichidarea societăților*).

7. A nehézségekkel küzdő vállalat

A könyv utolsó, 6. fejezetének a szerzője Veress Emőd, a téma pedig a gazdasági nehézségekkel küzdő vállalatokra vonatkozó szabályok bemutatása. A fizetéseképtelenségi törvény⁴⁴ (a továbbiakban Ftv.) majdnem minden egyes részéről külön monográfiák születtek, ezért e fejezet célja nem a teljes körű tájékoztatás, hanem sokkal inkább az általános jegyek, a jogalkotó elveinek megismertetése és a nehézségekkel küzdő vállalatok megmentésére kidolgozott mechanizmusok bemutatása. A különösen érdekes statisztikák bemutatása még jobban rávilágít a szakterület fontosságára, hiszen országos szinten viszonylag nagyszámú fizetéseképtelenségi és csődeljárás van folyamatban és indul meg minden évben. Ugyanakkor a szerző általános megállapítása szerint más európai uniós országokhoz képest a jelenlegi fizetéseképtelenségi eljárások kevésbé hatékonyak (a hitelezői követelések megtérülési arányához képest), hosszú ideig tartanak (magas az eljárások átlagos időtartama) és sokba kerülnek (az eljárási költségek nagysága miatt).

Bármilyen területen, de főleg a közigazgatásban és egészségügyben, az adófizető állampolgárok részéről az elvárás pont fordított: hatékony, gyors és olcsó közszolgáltatások. Ezen elvnek legalább hasonló mértékben kellene érvényesülnie a gazdaságban is, ahol a hitelezők magánvagyonra forog kockán (amit legtöbb esetben több éven keresztül és nehéz munka árán halmoztak fel, vagy amely vállalkozói vagyonként közérdeket, például munkahelyek fenntartását is szolgál). Az általános óhaj: ha már elkerülhetetlen a vég, a hitelező a lehető legnagyobb mértékben mentse meg a megmaradt tőkét, a lehető leghamarabb jusson a vagyontárgyaihoz, és ennek megfelelően a lehető legkevesebb eljárási költséget legyen köteles viselni. Nagyon helyes a megállapítás, miszerint ehhez már nem elegendő kizárólag az Ftv. szabályait átgondolni, hanem sokkal összetettebb munkát igényel mind gazdasági, mind jogi környezetben.

8. Zárógondolatok

Összegzésül megállapíthatjuk: A könyv különleges védjegye, hogy nem szorítkozik a jogszabályok ismertetésére, hanem folyamatosan a szakirodalomban megjelent, egymásnak ellentmondó vitás kérdéseket is bemutatja. Olyan módon ismerkedünk meg a társasági jog rejtelmeivel, hogy közben folyamatosan újabb sajátos jegyeket vélünk felfedezni. A szakirodalomban vitát gerjesztő kérdésekkel kapcsolatban gazdag hivatkozási forrással ismerkedhetünk meg. A jogszabályokon kívül gyakorlati alkalmazást is népszerűsít, valamint statisztikai adatokkal is ötvözi az amúgy is a jog és a gazdaság mezsgyéjén található tudományterületet.

A kötet szerkesztője karmesterhez hasonló ügyességgel hangolja össze a különböző fejezeteket és a megfelelő tartalmakat. A könyv hiánypótló, hiszen a jogi szakoktatás, a

⁴⁴ A 2014. évi 85. törvény a fizetéseképtelenséget megelőző eljárásokról és a fizetéseképtelenségről, közzétéve a Hivatalos Közlöny 466/2014. 06. 25. számában.

jogszabályok tartalmának magyar anyanyelven történő elsajátítása a sajátos nemzeti közösségünk keretein belül különleges értéket képvisel. A két tannyelvű jogi szakoktatás meghonosítása a Sapientia EMTE keretei között, amelynek az oktatói a szerzők, sok előnyt hordoz magában, és bizonyított módon elősegíti a hatékonyabb tanulást, a jobb szövegértést és elemzést, valamint a nagyobb esélyű elhelyezkedést a munkaerőpiacon. A társasági jogot egyébként a hallgatók román nyelven tanulják, tehát ez a kötet a szakterminológia elsajátítását szolgálja, de nem csak: az anyanyelvű olvasás és megértés élményét nyújtja. A könyv elolvasása után az olvasónak egy reménye marad: hogy a magyar nyelvű tükör-tankönyvek kiadása folytatódni fog.

Irodalomjegyzék

1. Sebastian BODU: *Legea societăților comentată și adnotată*, Editura Rosetti, București, 2017.
2. GOGOLÁK H. Csongor: *Vállalkozási formák a román jogban (V. rész)*, Népujság, <https://www.e-nepuj-sag.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban-v-resz> (letöltés ideje: 2019. 10. 20.).
3. Ioan SCHIAU, Titus PRESCURE: *Legea societăților comerciale nr. 31/1990. Analize și comentarii pe articole*, 2. kiad., Editura Hamangiu, București, 2009.
4. Gabriel ȚIȚA-NICOLESCU: *Asocierea în participatie*, Revista Universul Juridic, 2017/8.
5. SZIKORA Veronika: *Társasági jogi szabályozási modellek Európában*, Gazdaság és Jog, 2018/5.
6. VERESS Emőd: *Az állam mint részvényes Romániában = Állami vállalatok nemzetközi összehasonlításban*, szerk. SZIKORA Veronika, Budapest, 2019.
7. VERESS Emőd: *Controverse privind întreprinderile publice organizate sub forma societăților pe acțiuni cu acționar unic* [Az egyszemélyes részvénytársaság formájában megszervezett állami vállalatokkal kapcsolatos viták], Dreptul, 2016/3.
8. VERESS Emőd: *Joint stock companies having the local government as the sole shareholder – some practical remarks in the case of Romania*, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne, 2017/4.
9. VERESS Emőd: *The State's Role as Owner of Enterprises: Mandatory Rules of Corporate Governance in Romania*, Pro Publico Bono, 2017/1.
10. *** <http://intezmenyek.adatbank.transindex.ro/> (letöltés ideje: 2019. 10. 15.).
11. *** <https://kuria-birosag.hu/hu/kuria-tortenete> (letöltés ideje: 2019. 10. 15.).

Peti András